

**РЕПУБЛИЧКИ ЗАВОД
ЗА СОЦИЈАЛНУ ЗАШТИТУ**

**ИЗВЕШТАЈ О РАДУ
ЦЕНТРА ЗА СОЦИЈАЛНИ РАД
ЗА 2020. ГОДИНУ**

Београд,
Јул, 2021. године

САДРЖАЈ

1. УВОД

2. КАПАЦИТЕТИ – ЉУДСКИ РЕСУРСИ

- 2.1. Радници запослени на неодређено време
- 2.2. Стручно усавршавање запослених

3. КОРИСНИЦИ ЦЕНТРА ЗА СОЦИЈАЛНИ РАД

- 3.1. Малолетни корисници ЦСР
- 3.2. Пунолетни корисници ЦСР - млади, одрасли и старији

4. ВРШЕЊЕ ЈАВНИХ ОВЛАШЋЕЊА

- 4.1. Материјална подршка
- 4.2. Старатељска заштита
 - 4.2.1. Деца под старатељском заштитом
 - 4.2.2. Деца под привременом старатељском заштитом
 - 4.2.3. Пунолетни корисници под старатељством
 - 4.2.4. Пунолетни корисници под привременим старатељством
- 4.3. Смештај корисника у систему социјалне заштите
 - 4.3.1. Смештај деце
 - 4.3.2. Смештај пунолетних корисника
- 4.4. Усвојење
- 4.5. Заштита од насиља
- 4.6. Заштита малолетника са проблемима у понашању
- 4.7. Заштита деце и вршење родитељског права

5. ЗАКЉУЧАК

1. УВОД

Извештај о раду центара за социјални рад (ЦСР) је један од извештаја о раду установа социјалне заштите који припрема Републички завод за социјалну заштиту (у даљем тексту РЗСЗ).

Извештај је сачињен на основу појединачних статистичких извештаја о раду 170 одељења ЦСР које је прикупио РЗСЗ. Податке које износе ЦСР треба узимати као илустрацију стања у систему, с обзиром да област прикупљања података није довољно уређена и да не постоји јединствени информациони систем за евиденцију и унос података установа социјалне заштите, са дефинисаним одговорностима сваке инстанце у процесу.

Светска здравствена организација је 11. марта 2020. године прогласила светску пандемију изазвану корона вирусом. С обзиром да пандемија додатно појачава сиромаштво, неједнакост и угроженост којима је изложено мноштво породица и деце, запослени у центрима за социјални рад су се суочили са посебним захтевима и изазовима како би одговорили на потребе корисника и заједнице у измењеним околностима.

Извештај се састоји из неколико целина:

Прву целину чине капацитети и људски ресурси ЦСР.

У другом делу извештаја приказани су корисници ЦСР према корисничким групама: малолетни и пунолетни.

Трећи део односи се на права и услуге из домена јавних овлашћења (дефинисани Законом о социјалној заштити, Породичним законом, Законом о малолетним учиниоцима кривичних дела и кривичноправној заштити малолетних лица, Кривичним закоником и Законом о спречавању насиља у породици).

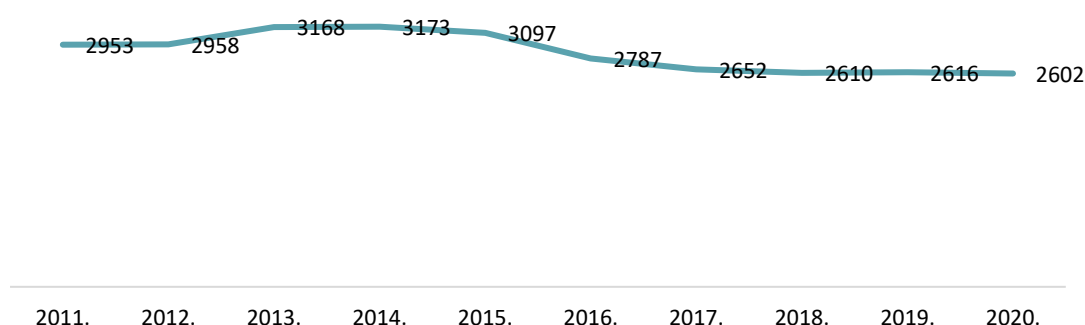
У завршном делу извештаја приказани су основни закључци.

2. КАПАЦИТЕТИ – ЉУДСКИ РЕСУРСИ У ЦСР

2.1. РАДНИЦИ ЗАПОСЛЕНИ НА НЕОДРЕЂЕНО ВРЕМЕ

Број радника у ЦСР запослених на неодређено време на дан 31.12.2020. године био је 2.602. Подаци показују да је у протеклих десет година број запослених радника на неодређено време равномерно растао до 2014. године након чега почиње континуиран тренд смањења. Влада РС је крајем 2013. године донела одлуку о увођењу система контроле запошљавања у јавном сектору. У односу на 2014. годину укупан број запослених на неодређено време у 2020. години мањи је за 18% (Графикон бр. 1).

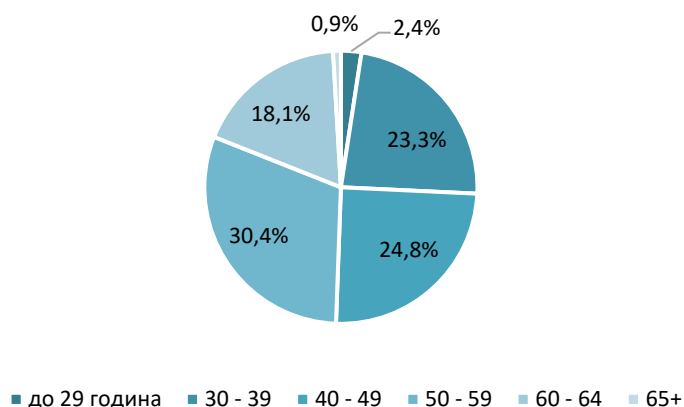
Графикон бр. 1: Радници запослени у ЦСР на неодређено време, 2011 – 2020.

Извор: Извештаји ЦСР

У старосној структури радника запослених на неодређено време на дан 31.12.2020. године, као и у претходним годинама, доминирају запослени старости од 50 до 59 година са 30,4% (Графикон бр. 2).

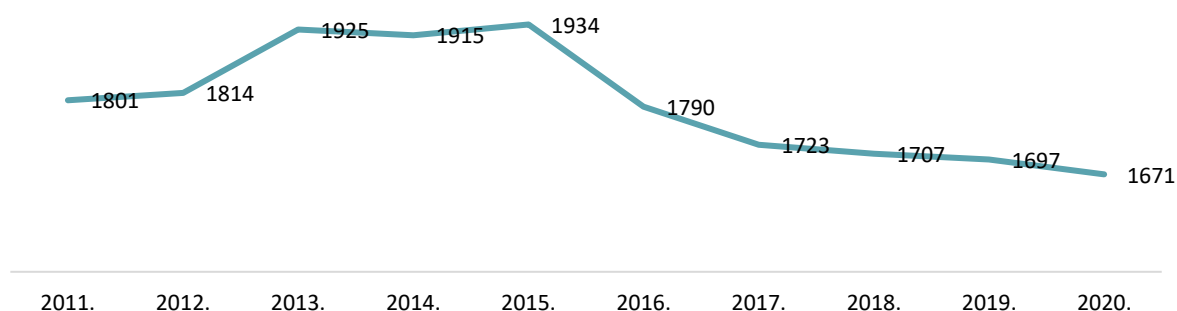
Графикон бр. 2: Радници запослени на неодређено време у ЦСР према старосној структури, 2020. (%)

Извор: Извештаји ЦСР

Послове стручног рада је на дан 31.12.2020. године обављао 1.671 запослени на неодређено време. Када се посматра десетогодишњи тренд, до 2015. године је број стручних радника растао, након чега долази до континуираног смањења. У 2020. години је 13,6% мање стручних радника него у 2015. години (Графикон бр. 3).

Графикон бр. 3: **Стручни радници запослени на неодређено време у ЦСР, 2011 – 2020.**

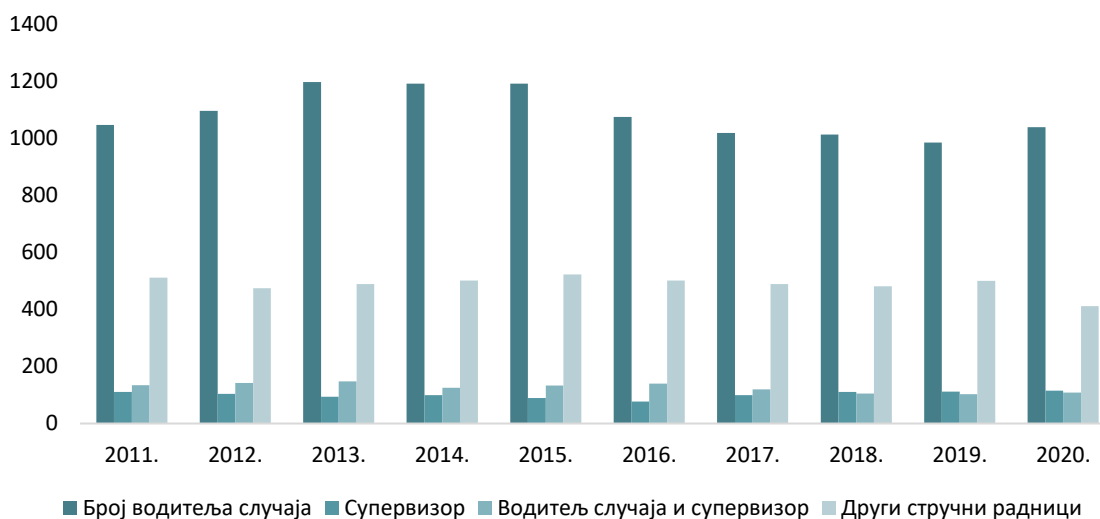

Извор: Извештаји

Од укупно 1.671 стручног радника у 2020. години 1.037 ради на пословима вођења случаја, 115 обавља послове супервизије, док је 108 радника обављало и послове супервизије и вођења случаја. У периоду од 2011 - 2013. године забележен је тренд раста броја водитеља случаја. Овај тренд је прекинут 2014. године и у наредном периоду је забележено смањење броја водитеља случаја, осим у 2020. години када је дошло до благог повећања броја ангажованих радника на пословима вођења случаја у односу на претходну, 2019. годину и то за 5,5% (Графикон бр. 4).

Друге стручне послове обављало је 411 радника (од тога 59,6% чине правници).

Графикон бр. 4: **Водитељи случаја и супервизори у ЦСР, 2011 – 2020.**

Извор: Извештаји ЦСР

2.2. СТРУЧНО УСАВРШАВАЊЕ ЗАПОСЛЕНИХ

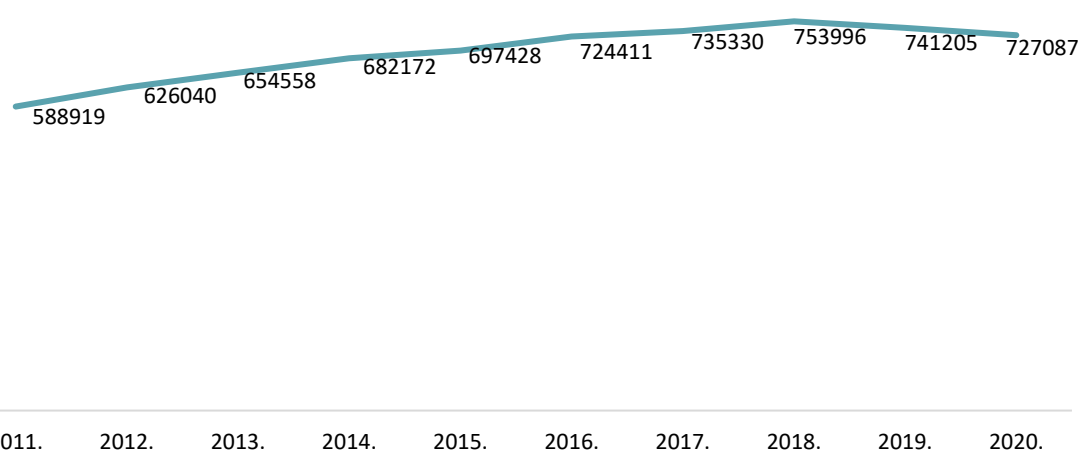
Програме стручног усавршавања акредитоване у систему социјалне заштите је у 2020. години похађало 585 стручних радника, што је за 52,9% мање у односу на претходну годину. Обуке које нису акредитоване у систему социјалне заштите похађало је 342 радника, што је за 43,7% мање у односу на претходну годину. Смањење похађања програма стручног усавршавања у 2020. години је последица околности изазваних пандемијом корона вируса која је утицала на промену модела и динамику едукација.

Према подацима из извештаја ЦСР за 2020. годину, 89 стручних радника, односно 4,6% укупног броја није завршило основни програм обуке за посао који обављају: 52 радника није похађало обуку за вођење случаја, 4 обуку за супервизију и 33 радника обуку за правнике.

3. КОРИСНИЦИ ЦСР

У току 2020. године на евиденцији ЦСР је укупно 727.087 корисника, а на дан 31.12.2020. године 589.406 корисника. Десетогодишњи приказ броја корисника показује континуиран тренд повећања броја корисника до 2018. године, након чега долази до тренда смањења. Укупан број корисника у 2020. години је смањен за 1,9% у односу на претходну годину, односно за 3,6% у односу на 2018. годину, али је у односу на 2011. годину већи за 23,5% (Графикон бр. 5).

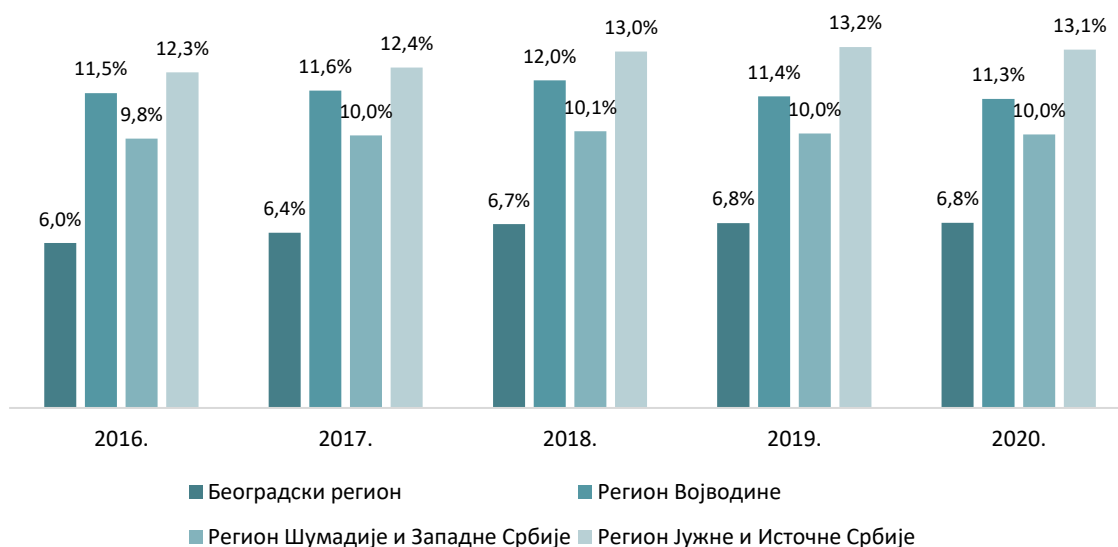
Графикон бр. 5: Корисници на евиденцији ЦСР у току године, 2011 – 2020.

Извор: Извештаји ЦСР

Удео корисника ЦСР у општој популацији Србије у 2020. години износио је 10,2%. Највећи удео корисника ЦСР у односу на популацију региона континуирано се бележи у Јужној и Источној Србији са 13,1%, док 6,8% грађана користи услуге социјалне заштите у београдском региону. Овакав тренд присутан је у протеклих пет година (Графикон бр. 6).

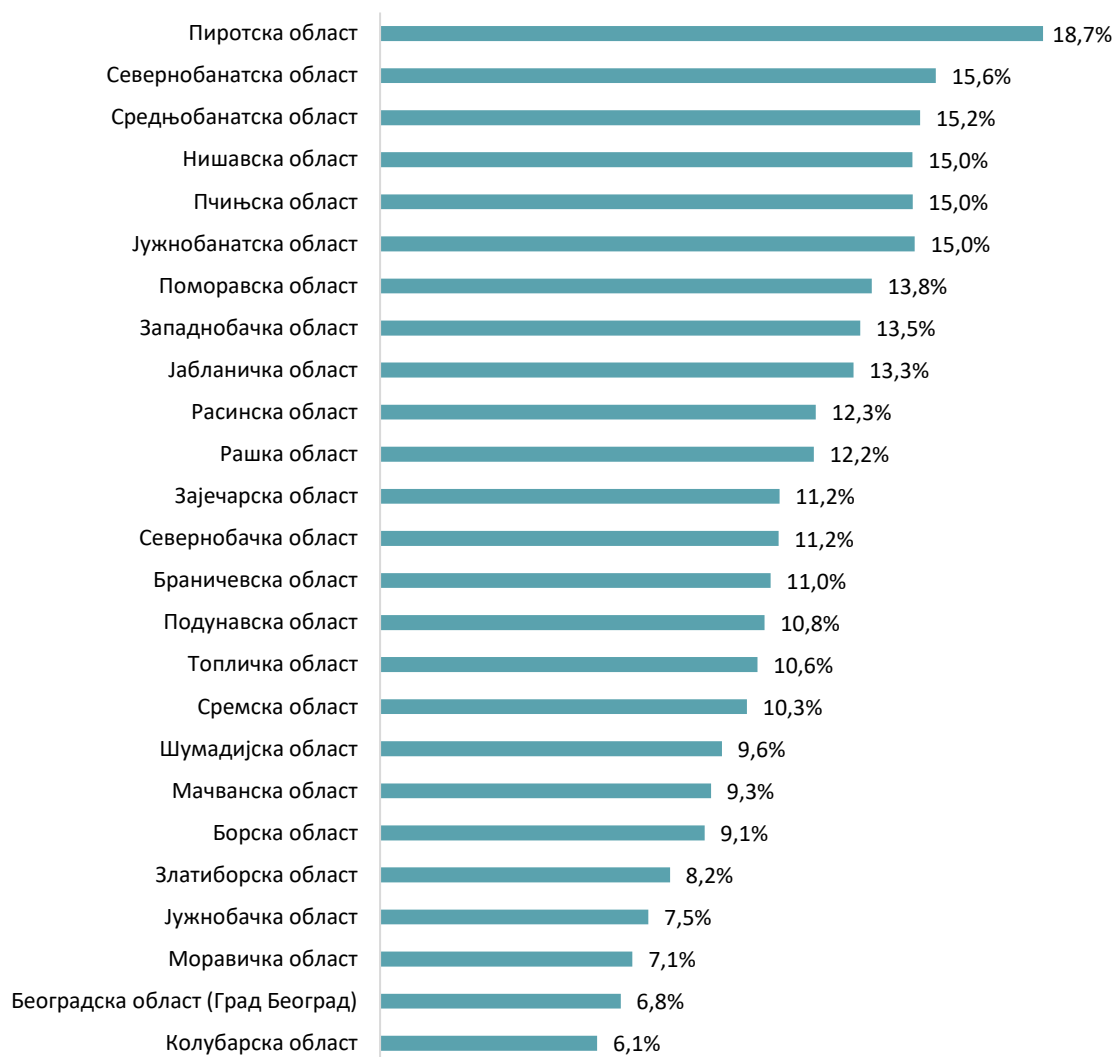
Графикон бр. 6: Удео корисника у општој популацији у регионима у РС, 2016 – 2020.

Извор: Извештаји ЦСР, РЗС

Удео корисника ЦСР у општој популацији у 2020. години у односу на области највећи је у Пиротској области и износи 18,7%. Затим следе севернобанатска са 15,6%, средњобанатска са 15,2% и нишавска, пчињска и јужнобанатска са 15%. Најмањи удео корисника у општој популацији у 2020. години јесте у колубарској области 6,1%, као и у Граду Београду 6,8 % (Графикон бр. 7).

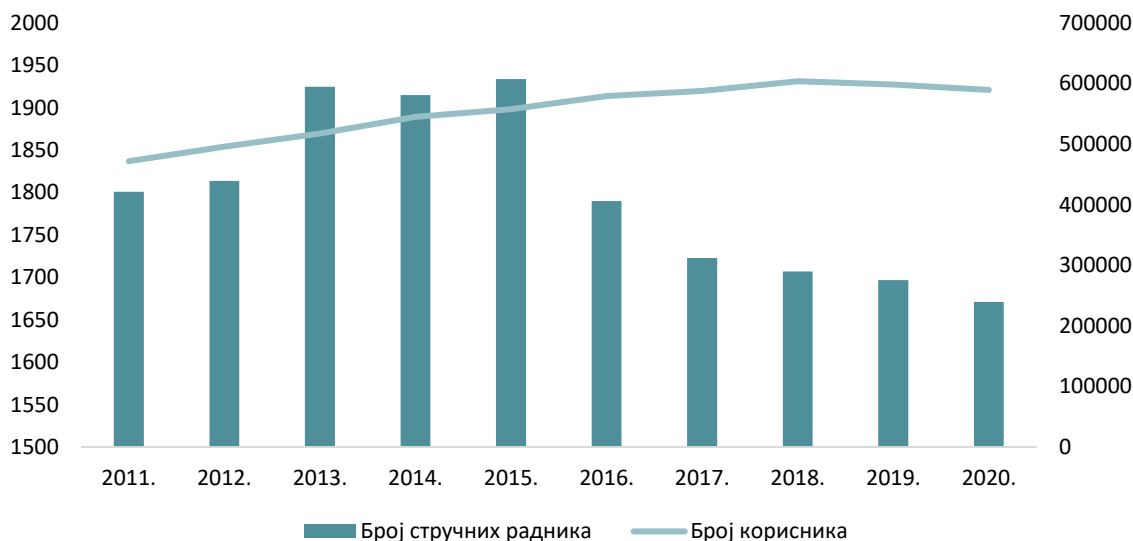
Графикон бр. 7: **Удео корисника у општој популацији у областима у РС, 2020.**

Извор: Извештаји ЦСР

Тренд повећања броја корисника на евиденцији ЦСР прати тренд смањења броја стручних радника, који је великим делом последица одлуке Владе РС о увођењу система контроле запошљавања у јавном сектору (Графикон бр. 8). На основу уочених неповољних трендова доводи се у питање квалитет услуга и заштите корисника који су у надлежности ЦСР. Услед тога, новим мерама политике запошљавања потребно је приступити у складу са потребама корисника чији се број континуирано повећава у последњих десет година.

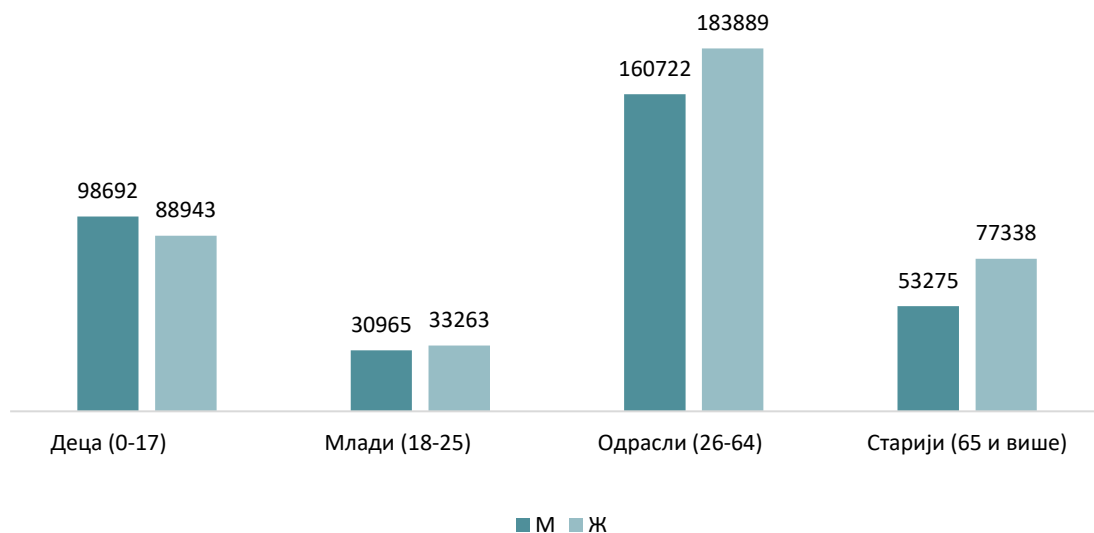
Графикон бр. 8: Корисници и стручни радници на евиденцији ЦСР на дан 31.12.2020. године

Извор: Извештаји ЦСР

У старосној структури корисника у 2020. години доминирају одрасли корисници са 47,4%, следе деца са 25,8%, затим старији са 18,0% и потом млади са 8,8% (Графикон бр. 9). У укупном броју корисника преовлађују жене, а само у категорији деце приметан је већи удео дечака у односу на девојчице.

Графикон бр. 9: Корисници на евиденцији ЦСР у току године према старосној структури и полу, 2020.

Извор: Извештаји ЦСР

3.1. МАЛОЛЕТНИ КОРИСНИЦИ ПРЕМА КОРИСНИЧКИМ ГРУПАМА

Подаци показују да у 2020. години 56,4% малолетних корисника припадају категорији материјално угрожених корисника. Као и претходних година, ова групација деце је доминантна. Следећу корисничку групу по заступљености чине деца чији се родитељи споре око начина вршења родитељског права са 14,1% (Табела 1).

Табела 1: Удео корисничких група деце у укупном броју деце на евиденцији ЦСР, 2020. (%)

Корисничка група	% у укупном броју деце на евиденцији ЦСР
Деца под старатељством (у породици и на смештају)	5,8%
Деца жртве насиља и занемаривања	6,7%
Деца са неадекватним родитељским старањем	3,2%
Деца са проблемима у понашању и у сукобу са законом	8,3%
Деца чији се родитељи споре око начина вршења родитељског права	14,1%
Деца чије су породице корисници НСП и других видова материјалних давања	56,4%
Деца ОСИ	6,0%
Деца у поступцима одређивања личног имена	0,4%
Деца у поступцима располагања имовином	1,0%
Деца у поступцима: сагласност за малолетнички брак	0,1%
Деца жртве трговине људима	0,0%
Деца страни држављани без пратње	1,4%
Деца која живе и раде на улици (деца улице)	0,0%
Деца повратници/из реадмисије	0,1%

Извор: Извештаји ЦСР

3.2. ПУНОЛЕТНИ КОРИСНИЦИ ПРЕМА КОРИСНИЧКИМ ГРУПАМА (МЛАДИ, ОДРАСЛИ И СТАРИЈИ)

Материјално угрожене особе су изразито најзаступљенија корисничка група пунолетних корисника са 56,2%, као и претходних година. Од осталих категорија пунолетних корисника нешто већу заступљеност, односно 11,7% чине пунолетне особе са инвалидитетом, док је удео осталих корисничких група мањи од 10% (Табела 2). Структура корисника према корисничким групама не показује значајна одступања у односу на 2019. годину.

Табела 2: Удео корисничких група пунолетних у укупном броју пунолетних корисника на евиденцији ЦСР, 2020 (%)

Корисничке групе	Удео у укупном броју пунолетних корисника
Особе под старатељством - сви пунолетни корисници под старатељством: и у породици и на смештају	5,0%
Жртве насиља, занемарене особе и у ризику од занемаривања	6,7%
Особе које се споре око вршења родитељског права	4,1%
Особе са инвалидитетом	11,7%
Особа са друштвено неприхватљивим понашањем	3,0%
Особе које имају потребе за смештајем -домски или породични смештај	6,9%
Материјално угрожене особе	56,2%
Страни држављани и лица без држављанства у потреби за социјалном заштитом	0,1%
Жртве трговине људима	0,0%
Бескућници	0,2%

Извор: Извештаји ЦСР

4. ВРШЕЊЕ ЈАВНИХ ОВЛАШЋЕЊА

4.1. МАТЕРИЈАЛНА ПОДРШКА

У децембру 2020. године право на новчану социјалну помоћ (НСП) користило је 90.028 породица, односно 218.166 лица, што је за 3,9% мање него претходне године¹. Број корисника НСП је у периоду од пет година смањен за 11%. У старосној структури корисника НСП доминирају одрасли корисници са 47,5%, потом деца са 36,2%, док је удео младих 8,9% и старијих 7,5%. Број деце корисника НСП је 78.911.

Према подацима ЦСР, у току 2020. године поднето је 73.919 нових захтева за остваривање права на НСП, а то право је остварило 65.035 корисника. У периоду од пет година, просечно годишње 79.732 грађана подноси захтев за НСП, а 69.105 грађана у току године оствари право на НСП.

У 2020. години поднето је 186.999 захтева за остваривање права на ЈНП, док је право остварило 168.517 корисника, што је на нивоу петогодишњег просека.

За унапређење квалитета живота особа са инвалидитетом, преко ЦСР се може остварити додатак за помоћ и негу другог лица (ДНП) и увећани додатак за помоћ и негу другог лица (УДНП). Захтеве за ДНП у 2020. години поднело је 13.275 лица, а право је остварило 8.578 корисника. Када је у питању УДНП, поднето је 8.652 захтева, а остварено је за 4.866 корисника.

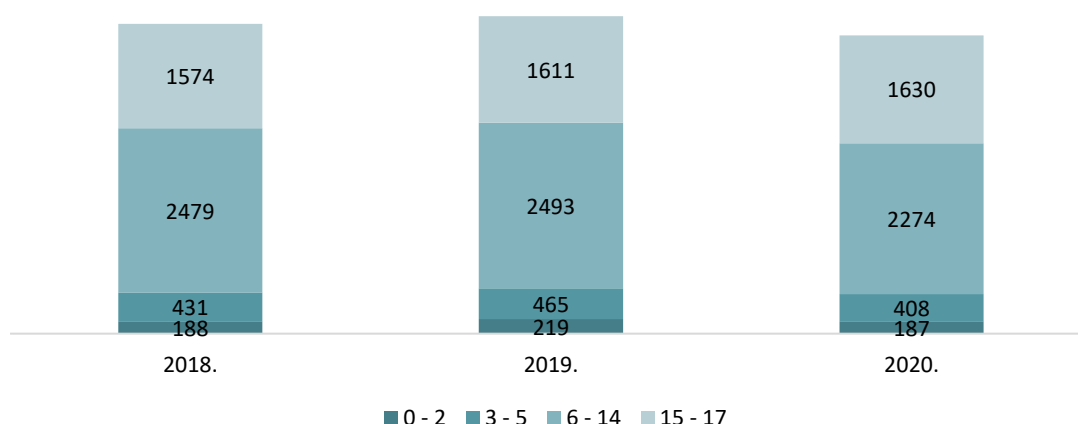
¹ Извор података: Министарство за рад, запошљавање, борачка и социјална питања

4.2. СТАРАТЕЉСКА ЗАШТИТА

4.2.1. ДЕЦА ПОД СТАРАТЕЉСКОМ ЗАШТИТОМ

На дан 31.12.2020. године 4.499 деце је под старатељском заштитом, што је за 6% мање у односу на претходну годину. У укупном броју деце под старатељством у 2020. години удео дечака је нешто виши и износи 52,5%. Половина од укупног броја односно 50,5% деце под старатељством је узраста од шест до 14 година. Таква расподела присутна је у последње 3 године (Графикон бр. 10).

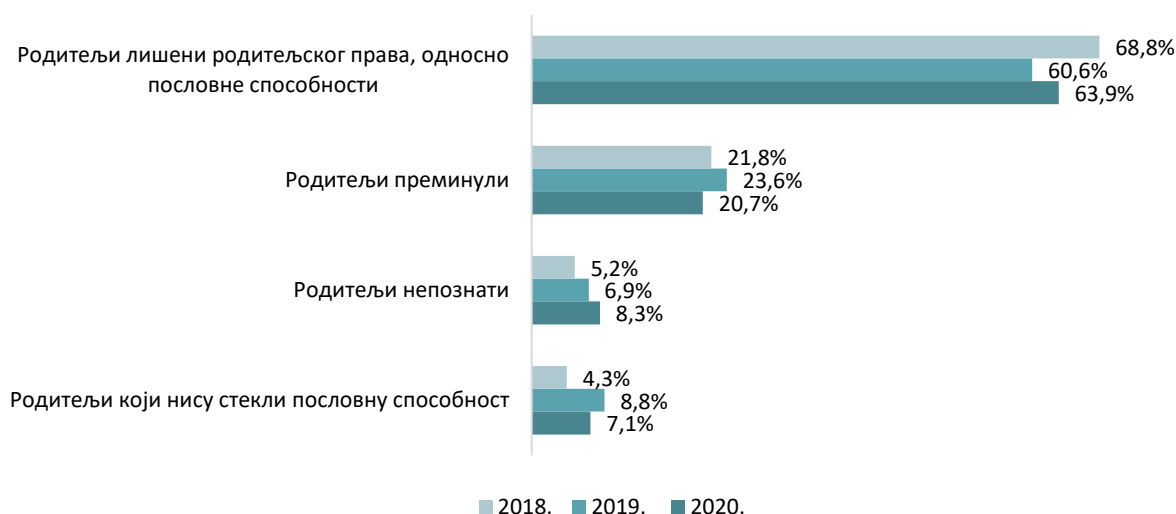
Графикон бр. 10: Деца под старатељством на евиденцији ЦСР према узрасту, 2018 – 2020.

Извор: Извештаји ЦСР

У току 2020. године ЦСР су донели 617 решења о примени мера старатељске заштите према деци. Најчешћи разлог, као и у претходним годинама, био је лишење родитељског права које се у 2020. години јавља у 63,9% случајева (Графикон бр. 11).

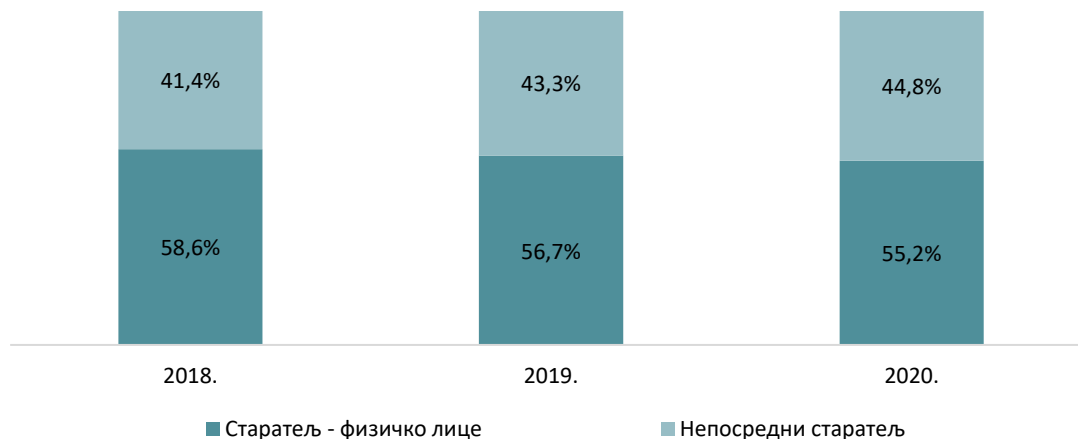
Графикон бр. 11: Решења о примени мера старатељске заштите за децу донетих у току године према разлозима примене, 2018 - 2020. (%)

Извор: Извештаји ЦСР

У односу на укупан број деце под старатељством у току 2020. године, у 55,2% случајева старатељ деце је физичко лице, док ЦСР непосредно врши улогу старатеља у 44,8% случајева, односно за 2.016 деце (Графикон бр. 12).

Графикон бр. 12: Вршиоци дужности старатељске заштите деце, 2018 – 2020. (%)

Извор: Извештаји ЦСР

Удео деце под старатељством која су смештена у хранитељским породицама је 67,8%. Од укупног броја деце под старатељством у хранитељским породицама, 22,1% деце је у сродничким хранитељским породицама. Домски смештај је заступљен у 10,4% случајева, док се на смештају код сродника налази се 21,4% деце. Оваква расподела присутна је у последње три године (Графикон бр. 13).

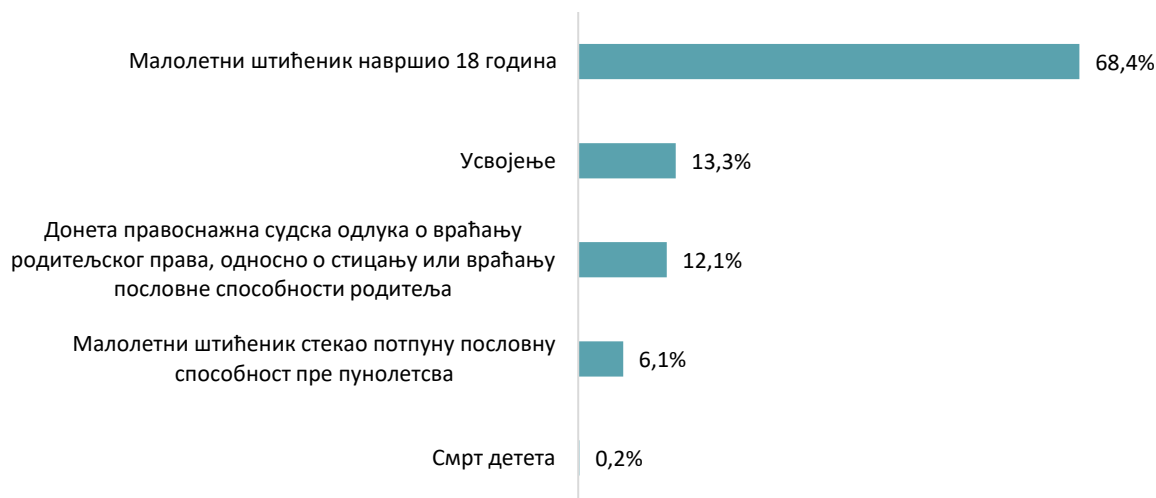
Графикон бр. 13: Решења о примени мера старатељске заштите над децом према врсти смештаја, 2018 - 2020. (%)

Извор: Извештаји ЦСР

У току 2020. године донето је 572 решења о престанку старатељске заштите над децом. У 72,9% случајева реч је о деци узраста од 15 до 17 година, што је у складу са подацима о разлозима престанка старатељске заштите над децом, међу којима доминира пунолетство детета за 68,4% деце (Графикон бр. 14).

Графикон бр. 14: Решења о престанку старатељске заштите над децом донетих у току године према разлозима престанка, 2020. (%)

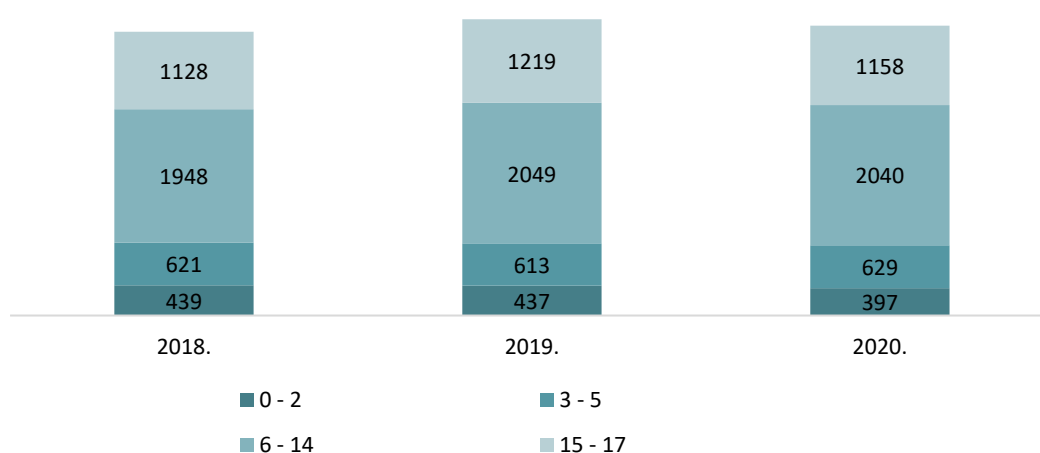

Извор: Извештаји ЦСР

4.2.2. ДЕЦА ПОД ПРИВРЕМЕНОМ СТАРАТЕЉСКОМ ЗАШТИТОМ

На дан 31.12.2020. године мере привремене старатељске заштите примењене су за 4.224 деце. Полна структура деце је уједначена, док у узрасној структури доминирају деца узраста од шест до 14 година, која чине 48% од укупног броја деце према којој су примењене мере привремене старатељске заштите. Таква расподела је присутна у протекле три године (Графикон бр. 15).

Графикон бр. 15: Решења о привременом старатељству над децом, према узрасту детета, 2018 – 2020.

Извор: Извештаји ЦСР

У току 2020. године донето је 2.576 решења о примени мера привремене старатељске заштите према деци. Међу разлозима за примену ових мера, као и у две претходне године, доминирају неадекватно родитељско старање са 40,9% и спреченост родитеља да врше родитељску дужност са 35,6% (Графикон бр. 16).

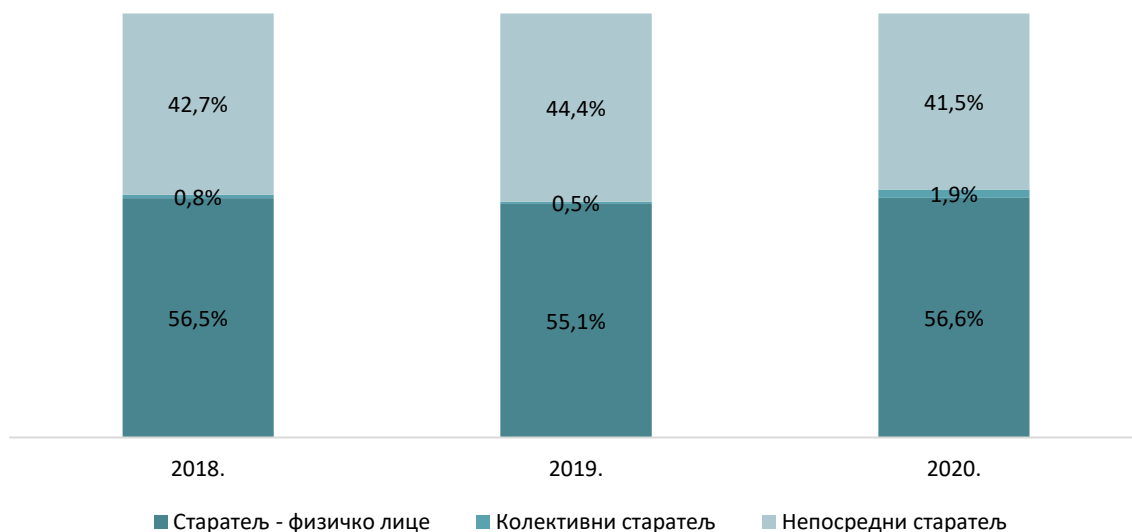
Графикон бр. 16: Решења о примени мера привремене старатељске заштите према деци донетих у току године према разлозима примене, 2018 - 2020. (%)

Извор: Извештаји ЦСР

Од укупног броја деце према којима су биле примењене мере привремене старатељске заштите у току 2020. године, у 56,6% случајева старатељ је физичко лице, док је код 41,5% деце у питању непосредно старатељство. Колективног старатеља има 1,9% деце (Графикон бр. 17).

Графикон бр. 17: Вршиоци дужности привремене старатељске заштите деце, 2018 – 2020. (%)

Извор: Извештаји ЦСР

Када је у питању смештај деце под привременим старатељством, 50,7% деце је смештено у хранитељским породицама, од чега 20,3% чине сродничке хранитељске породице. Удео деце у биолошким породицама износи 15,2% (Графикон бр. 18).

Графикон бр. 18: Решења о привременом старатељству над децом према врсти смештаја, 2018 - 2020. (%)

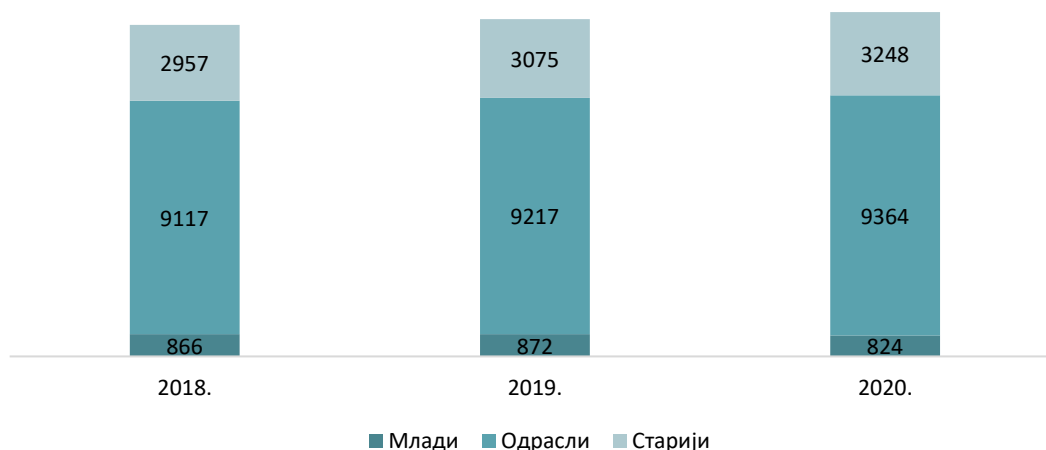

Извор: Извештаји ЦСР

4.2.3. ПУНОЛЕТНИ КОРИСНИЦИ ПОД СТАРАТЕЉСТВОМ

На дан 31.12.2020. године под старатељском заштитом је 13.436 пунолетних корисника. У протекле три године укупан број пунолетних корисника под сталним старатељством континуирано расте, те је у 2020. години виши за 2,1% него у 2019. Од укупног броја пунолетних корисника под старатељством у 2020. години, 55% је мушког пола. Када је у питању старост корисника, 70% припада категорији одраслих и таква расподела присутна је у претходне три године (Графикон бр. 19).

Графикон бр. 19: Решења о примени мера старатељске заштите над пунолетним корисницима према старости и полу корисника, 2018 – 2020.

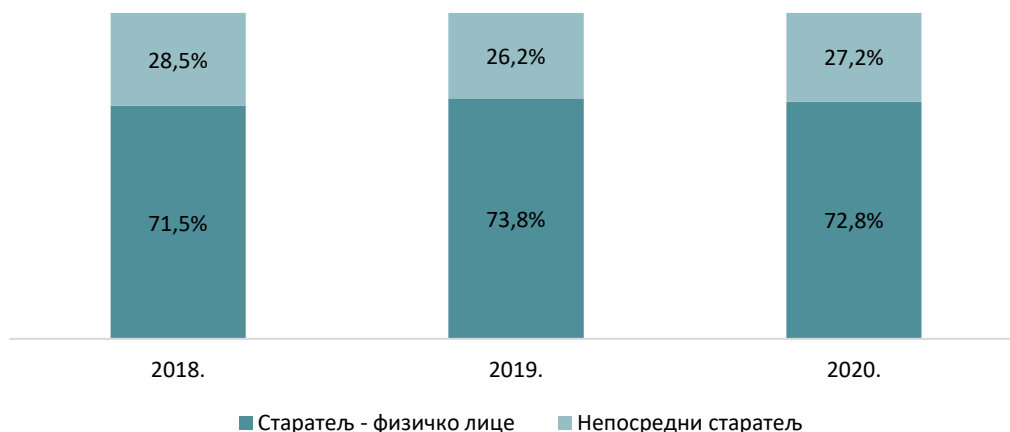

Извор: Извештаји ЦСР

Број пунолетних корисника према којима су у току године примењене мере старатељске заштите је 890, од чега 53,7% чине одрасли.

Од укупног броја старатељстава над пунолетним особама, у 72,8% случајева старатељ је физичко лице. Код 27,2% корисника реч је о непосредном старатељству које обавља ЦСР (Графикон бр. 20).

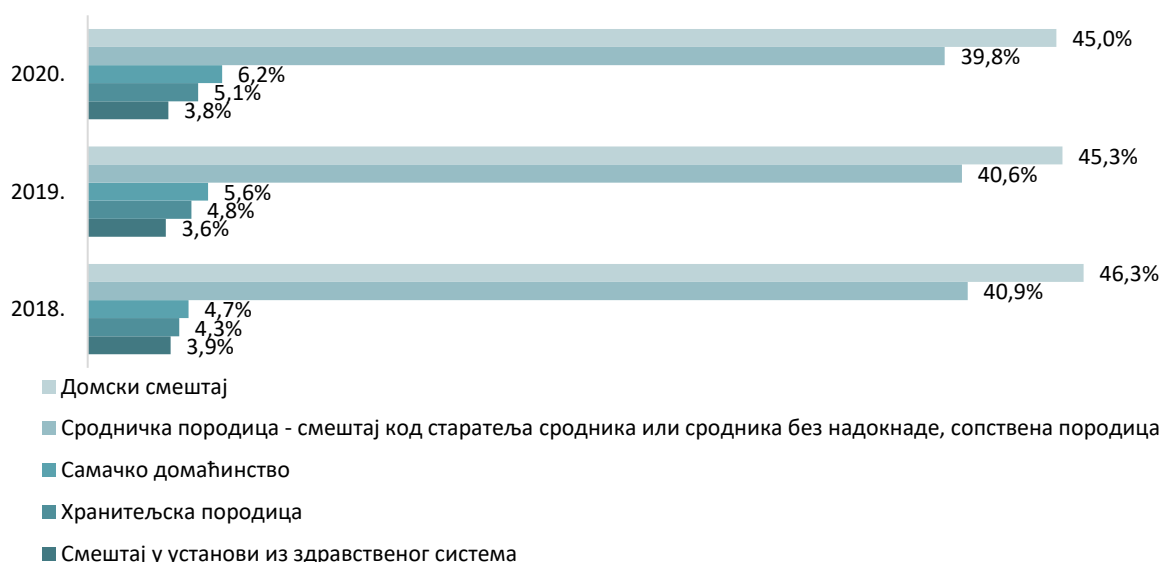
Графикон бр. 20: **Вршиоци дужности старатељске заштите пунолетних корисника, 2018 – 2020. (%)**

Извор: Извештаји ЦСР

Када је у питању смештај пунолетних корисника под старатељством, у посматраном трогодишњем периоду највећи број корисника, односно 45% живи у дому, док 39,8% живи у сродничкој породици (Графикон бр. 21).

Графикон бр. 21: **Решења о старатељској заштити над пунолетним корисницима према врсти смештаја, 2018 - 2020. (%)**

Извор: Извештаји ЦСР

Од 802 решења о престанку сталне старатељске заштите над пунолетним корисницима, која су донета у току 2020. године, разлог престанка је у 95,5% случајева била смрт корисника, док је правоснажна одлука о враћању пословне способности донета за 36 корисника, односно 4,5%.

4.2.4. ПУНОЛЕТНИ КОРИСНИЦИ ПОД ПРИВРЕМЕНИМ СТАРАТЕЉСТВОМ

На дан 31.12.2020. године 10.492 пунолетна корисника имало је решење о привременом старатељству, од чега је 52,7% женског пола. Највећи број корисника, односно 50,3% припада категорији старијих. Таква расподела присутна је у последње три године (Графикон бр. 22).

Графикон бр. 22: Решења о привременој старатељској заштити над пунолетним корисницима према старости корисника, 2018 - 2020.

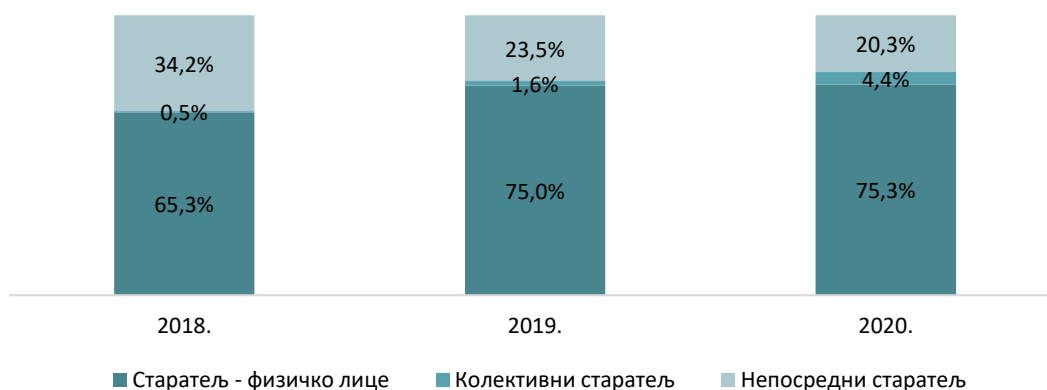

Извор: Извештаји ЦСР

У току 2020. године донето је 5.203 решења о примени мера привремене старатељске заштите над пунолетним корисницима.

Од укупног броја привремених старатељстава над пунолетним корисницима, у 75,3% случајева старатељ је физичко лице, док се непосредни старатељ јавља у 20,3% случајева (Графикон бр. 23).

Графикон бр. 23: Вршиоци дужности привремене старатељске заштите пунолетних корисника, 2018 – 2020. (%)

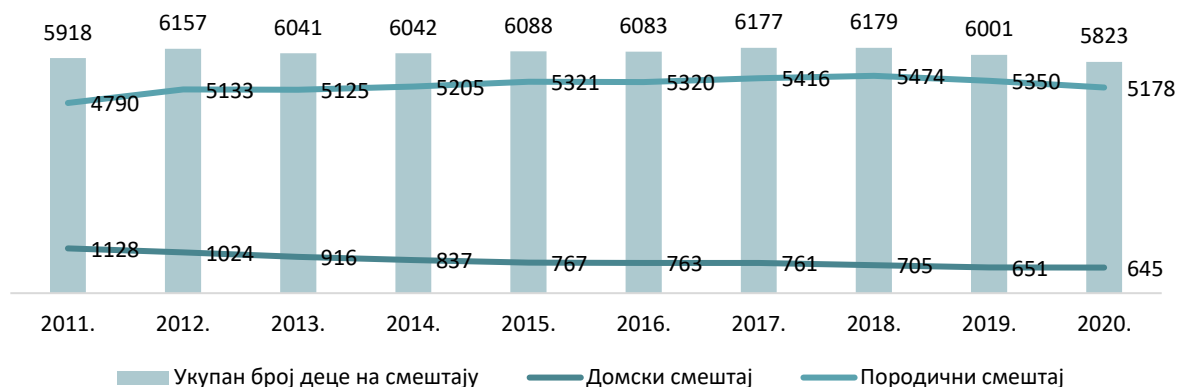
Извор: Извештаји ЦСР

4.3. СМЕШТАЈ КОРИСНИКА У СИСТЕМУ СОЦИЈАЛНЕ ЗАШТИТЕ

4.3.1. СМЕШТАЈ ДЕЦЕ

На дан 31.12.2020. године на смештају је укупно 5.823 детета, од чега је 88,9% деце смештено у хранитељске породице, а 11,1% у установе за смештај. Број деце на домском смештају смањен је за 0,1% у односу на претходну годину, а за 42,8% у последњих десет година. С друге стране, иако је у 2020. години број деце у хранитељским породицама у односу на 2019. годину смањен за 3,2%, десетогодишњи тренд показује континуиран раст броја деце на хранитељству (Графикон бр. 24).

Графикон бр. 24: Решења о домском и породичном смештају деце, 2011 – 2020.

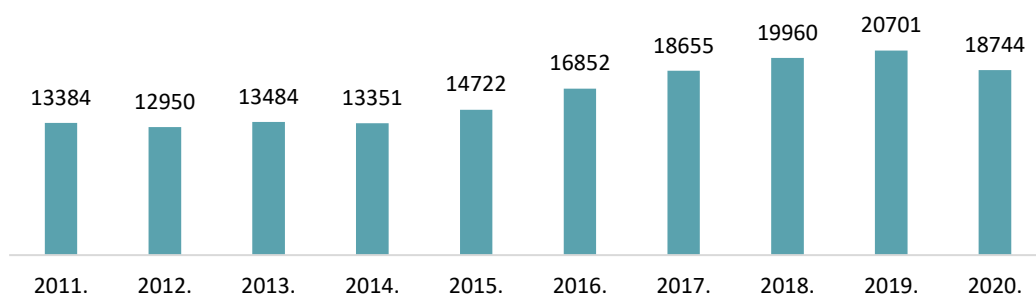
Извор: Министарство за рад, запошљавање, борачка и социјална питања

Извештаји показују да је у току 2020. године ЦСР издао 536 упута за смештај деце у прихватилиште/прихватну станицу.

4.3.2. СМЕШТАЈ ПУНОЛЕТНИХ КОРИСНИКА

На дан 31.12.2020. године број пунолетних корисника на смештају у установама социјалне заштите износио је 18.744. Посматрајући десетогодишњи тренд, од 2015. до 2019. године је растао број пунолетних корисника на смештају у установама социјалне заштите, који је 2020. године прекинут и смањен за 9,5% у односу на претходну годину (Графикон бр. 25).

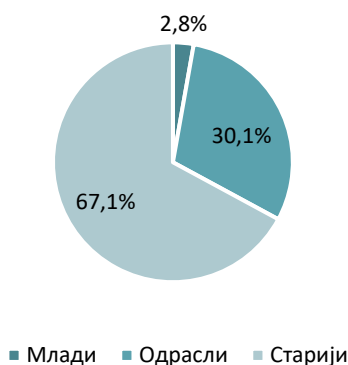
Графикон бр. 25: Решења о домском смештају пунолетних корисника, 2011 – 2020.

Извор: Извештаји установа за смештај

Од укупног броја пунолетних корисника на смештају у установама социјалне заштите у 2020. години, 67,1% су старији корисници, одрасли чине 30,1%, док је младих свега 2,8% (Графикон бр. 26).

Графикон бр. 26: Пунолетни корисници на смештају у установама социјалне заштите према старости, 2020. (%)

Извор: Извештаји Министарства за рад, запошљавање, борачка и социјална питања; Извештаји установа за смештај

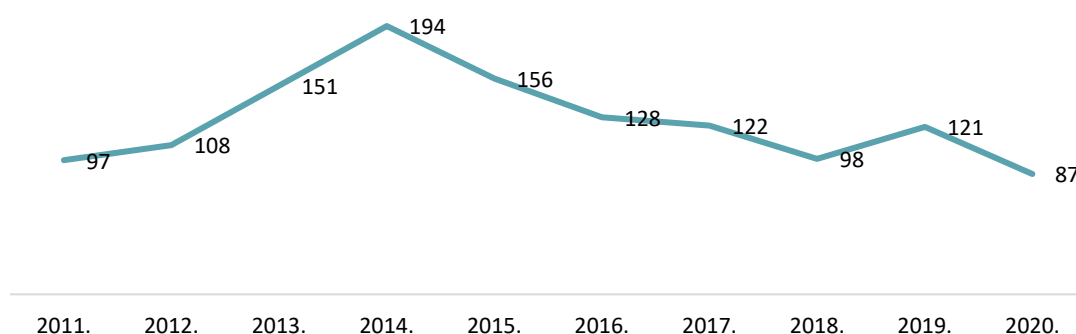
Број упута ЦСР за смештај пунолетних корисника у прихватиште у току 2020. године био је 690.

У односу на домски смештај, број пунолетних корисника који се налазе на породичном смештају је знатно мањи и износи 1.912, односно 9,3% од укупног броја пунолетних корисника на смештају у систему социјалне заштите. У старосној структури пунолетних на породичном смештају доминирају млади корисници са уделом од 52,2%, затим одрасли са уделом од 30,6% и старији чији је удео 17,2%.

4.4. УСВОЈЕЊЕ

У 2020. години усвојено је 87 деце. Посматрано у периоду од десет година број усвојења варира. Најмање усвојења је било 2020. године, за 28,1% мање у односу на претходну годину, односно за 55,2% мање у односу на 2014. годину када је усвојено 194 деце (Графикон бр. 27). Од укупно 87 деце усвојене у 2020. години, 13,8% деце усвојено је од стране страних држављана.

Графикон бр. 27 – Број усвојене деце, 2011 – 2020.

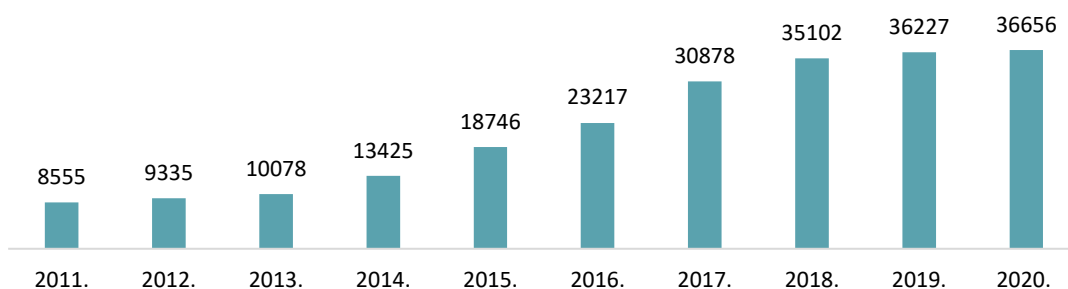

Извор: Министарство за рад, запошљавање, борачка и социјална питања

4.5. ЗАШТИТА ОД НАСИЉА

У 2020. години у ЦСР је евидентирано 36.656 пријава насиља у породици. Десетогодишњи тренд показује константан пораст пријава насиља, који је најизраженији у периоду до 2013. до 2018. године, након чега се тренд наставља, али са мањим интензитетом. У 2020. години број пријава насиља је за 328,5% већи него у 2011. години (Графикон бр. 28). Изражен тренд пораста је последица повећаног пријављивања насиља центру за социјални рад.

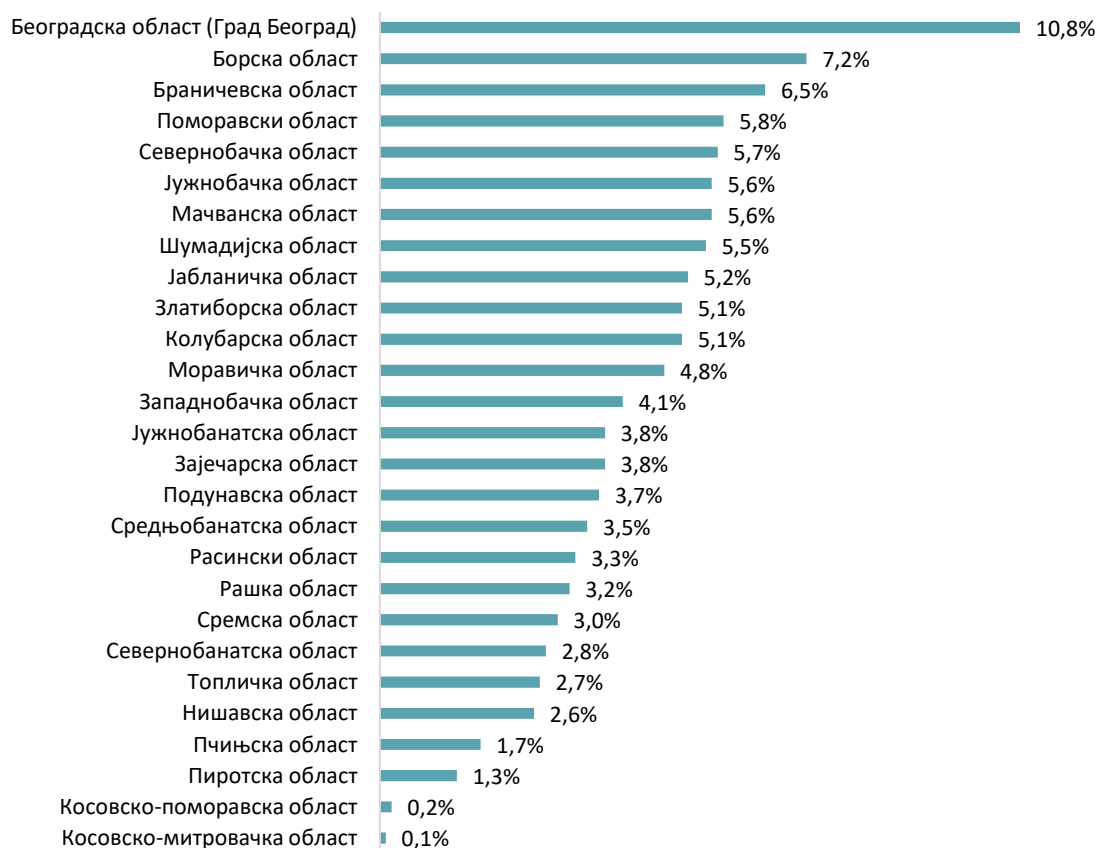
Графикон бр. 28: Пријаве породичног и партнерског насиља у току године, 2011 - 2020.

Извор: Извештаји ЦСР

Удео пријава насиља у укупном броју корисника највећи је београдској области, са 10,8%. Затим следе борска област са 7,2% и браничевска са 6,5% (Графикон бр. 29).

Графикон бр. 29: Пријаве насиља у односу на број корисника ЦСР, 2020. (%)

Извор: Извештаји ЦСР

Као и 2019. године, подносилац највећег броја пријава је полиција: у 2020. полиција је поднела 72,7% од укупног броја пријава за породично насиље (Графикон бр. 30).

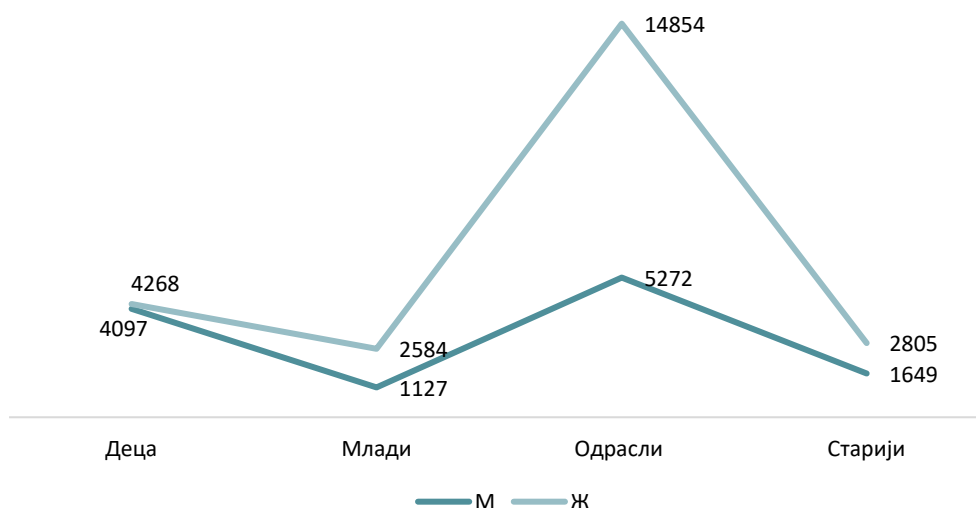
Графикон бр. 30: Пријаве насиља у ЦСР према подносиоцу пријаве, 2020. (%)

Извор: Извештаји ЦСР

Према старосној структури жртве, у 2020. години 54,9% пријава односи се на насиље над одраслима. У свим старосним категоријама бројније су пријаве насиља над особама женског пола (Графикон бр. 31). Код деце је удео пријава насиља над женским полом 51%, код младих 69,6%, код одраслих 73,8%, а код старијих 63,0%.

Графикон бр. 31: Пријаве насиља у ЦСР према старости и полу жртве насиља, 2020.

Извор: Извештаји ЦСР

Када је реч о особама које су у пријавама насиља означене као починиоци насиља, у 51% случајева починилац насиља је актуелни или бивши брачни или ванбрачни партнер (Графикон бр. 32).

Графикон бр. 32: Пријаве насиља у породици према сродству починиоца са жртвом насиља, 2020. (%)

Извор: Извештаји ЦСР

Од укупног броја пријава насиља у току 2020. године, 8.365 пријава или 22,8% односи се на децу. Од свих пријава насиља над децом, највећи број пријава, тј. 40% односи се на емоционално насиље (Графикон бр. 33).

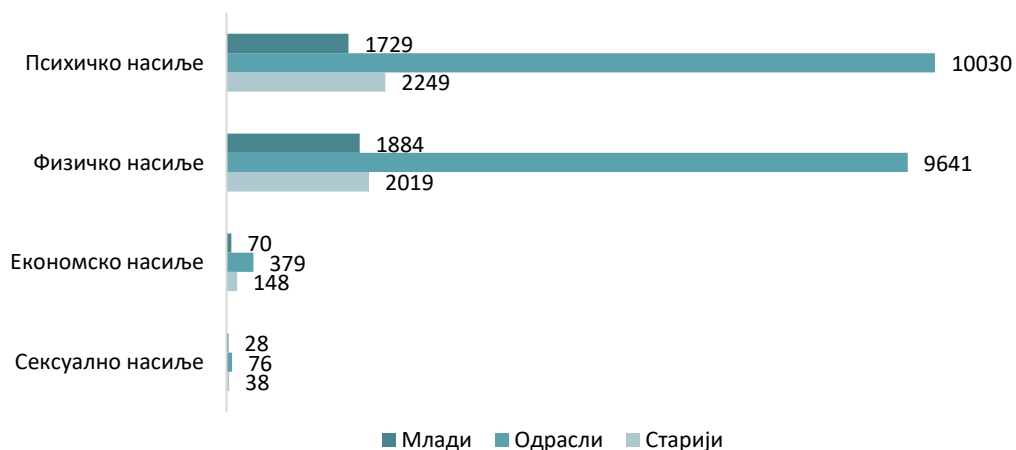
Графикон бр. 33: Пријаве насиља над децом према врсти насиља, 2020.

Извор: Извештаји ЦСР

У односу на пријаве насиља над пунолетним корисницима, највећи број односи се на психичко и физичко насиље и то према одраслим корисницима (Графикон бр. 34).

Графикон бр. 34: Пријаве насиља над пунолетним корисницима према врсти насиља, 2020.

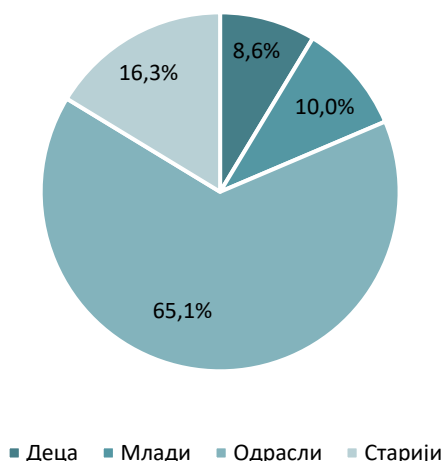
Извор: Извештаји ЦСР

У заштити жртава породичног насиља ЦСР се углавном ослања на сопствене ресурсе, кроз пружање материјалне, правне или стручно саветодавне подршке и помоћи. Током 2020. године покренута су 21.903 поступка за пунолетне, а 5.174 поступка за малолетне жртве породичног насиља.

Издавање жртве насиља из породице примењено је за 457 деце и 307 пунолетних жртава. Кривична пријава је подигнута у 117 случајева заштите деце и 270 случаја заштите пунолетних жртава породичног насиља.

Групе за координацију и сарадњу на локалном нивоу донеле су укупно 11.404 индивидуална плана за заштиту и подршку жртвама насиља, од чега се 65,1% индивидуалних планова односи на одрасле кориснике, 16,3% на старије, 10% на младе, а 8,6% на децу (Графикон бр. 35).

Графикон бр. 35: Индивидуални планови заштите и подршке жртви насиља, донетих на Групи за координацију и сарадњу, према старости жртве, 2020. (%)

Извор: Извештаји ЦСР

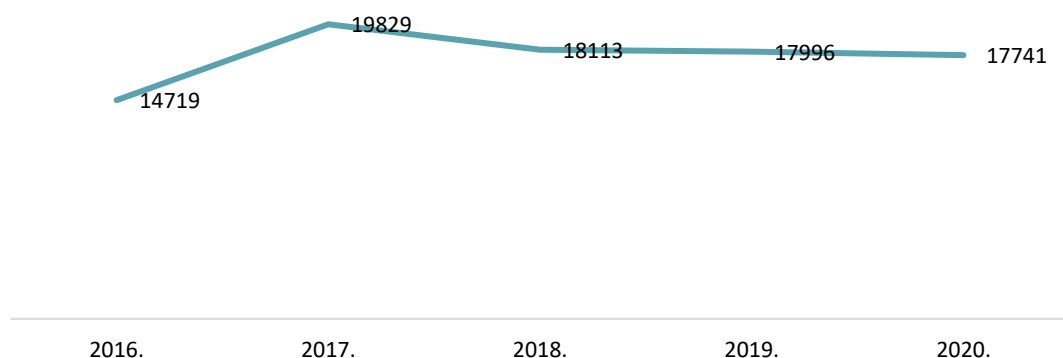
У 2020. години суд је изрекао 6.099 мера заштите од насиља у породици (према Породичном закону), што је 14,1% више него претходне године, а најзастуљенија мера је забрана даљег узнемиравања члана породице.

4.6. ЗАШТИТА МАЛОЛЕТНИКА СА ПРОБЛЕМИМА У ПОНАШАЊУ²

Током 2020. евидентирано је укупно 17.741 деце и млађих пунолетника са проблемима у понашању, што је за 1,4% мање него у 2019. години. Међутим, ако се посматра период од пет година, тај број је увећан за 20,5% (Графикон бр. 36).

²Подаци које РЗСЗ прикупља се базирају на Закону о малолетним учиниоцима кривичних дела и кривичноправној заштити малолетних лица (2005) који се односи и на млађа пунолетна лица, тако да су у и они приказани у овом сегменту Извештаја.

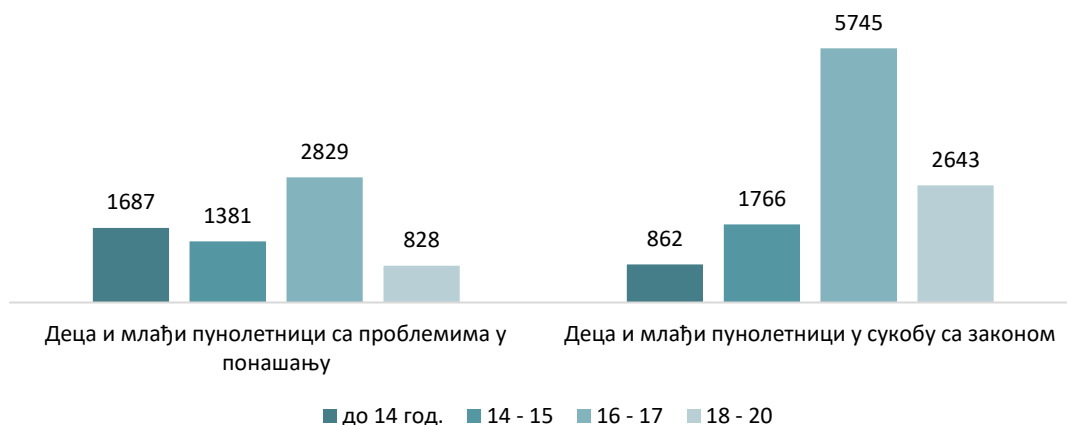
Графикон бр. 36: Деца и млађи пунолетници са проблемима у понашању на евиденцији ЦСР, 2016 – 2020.

Извор: Извештаји ЦСР

Од укупног броја деце, 11.016 је у сукобу са законом³, а код 6.725 деце су евидентирани други проблеми у понашању⁴. У обе групе најбројнија су деца узраста од 16 до 17 година: 52,2% деце у сукобу са законом, односно 42,1% деце са другим проблемима у понашању су узраста од 16 до 18 година (Графикон бр. 37).

Графикон бр. 37: Деца и млађи пунолетници у сукобу са законом и са другим проблемима у понашању према узрасту, 2020.

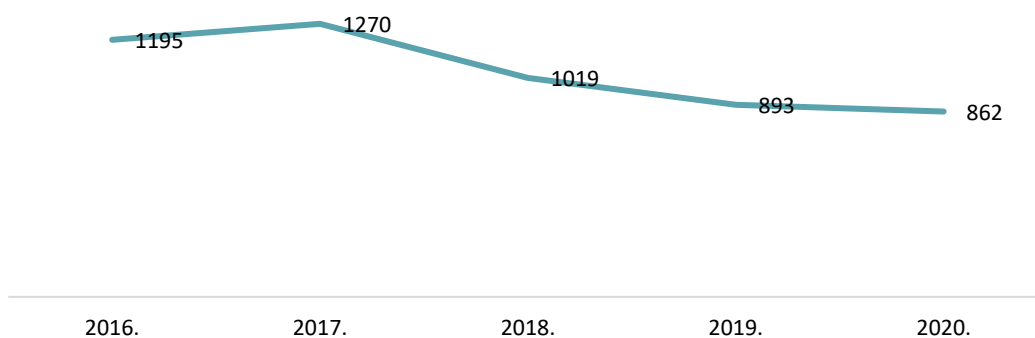
Извор: Извештаји ЦСР

У 2020. години центри за социјални рад су евидентирали 862 деце млађе од 14 година у сукобу са законом, што је за 3,5% мање у односу на претходну годину, а 27,9% мање у односу на 2016. годину (Графикон бр. 38).

³Малолетници у сукобу са законом (Кривични и Прекршајни закон) су они који су у контакту са кривичноправним системом због сумње, оптужбе или осуде да су починили кривично дело.

⁴Малолетници са проблемима у понашању који немају кривична дела и нису починиоци прекршаја, али имају проблеме у понашању у школи, са родитељима, старатељима и заједницом и они који својим понашањем угрожавају себе и околину: суочавају се са тешкоћама због злоупотребе алкохола, дроге или других опојних средстава.

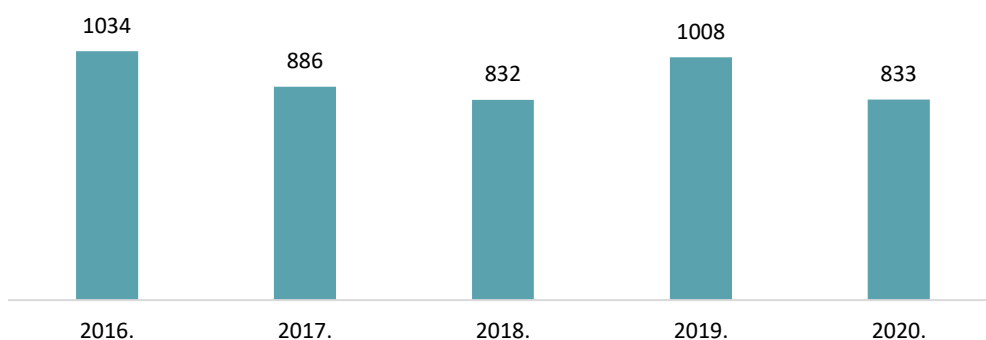
Графикон бр. 38: Деца млађа од 14 година у сукобу са законом на евиденцији ЦСР, 2016 – 2020.

Извор: Извештаји ЦСР

У току 2020. године изречено је 833 васпитна налога, што је за 17,4% мање у односу на претходну годину, односно 19,4% мање у односу на 2016. годину (Графикон бр. 39).

Графикон бр. 39: Изречени васпитни налози према евиденцији ЦСР, 2016 – 2020.

Извор: Извештаји ЦСР

Од укупног броја изречених васпитних налога у току 2020. године, 44,8% чини укључивање у рад хуманитарних организација без накнаде или послове социјалног, локалног или еколошког садржаја (Графикон бр. 40).

Графикон бр. 40: Изречени васпитни налози према врсти васпитних налога и полу детета, 2020.

Извор: Извештаји ЦСР

Малолетницима су за учињена кривична дела изречене различите мере, од којих су у току 2020. године најбројније мере појачаног надзора са 38,4%, после којих следе судски укори са 36,0% и васпитне мере посебне обавезе са 21,5% (Графикон бр. 41).

Графикон бр. 41: **Малолетници са изреченим васпитним мерама према евиденцији ЦСР, 2020. (%)**

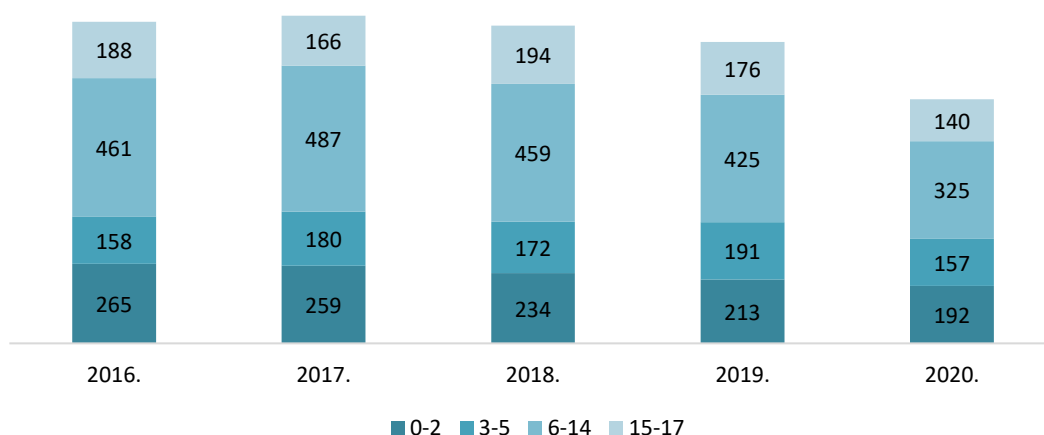

Извор: Извештаји ЦСР

4.7. ЗАШТИТА ДЕЦЕ И ВРШЕЊЕ РОДИТЕЉСКОГ ПРАВА

У току 2020. године ЦСР је као орган старатељства интервенисао издвајањем 814 деце из породица. Удео деце до три године у овој групацији је 23,6%. Посматрајући петогодишњи период уочава се да број деце које је орган старатељства у циљу остваривања права на безбедност и сигурност издвојио до 2020. године благо варира до 2019. године, док је у 2020. години тај број смањен за 19% у односу на претходну годину (Графикон бр. 42).

Графикон бр. 42: **Деца издвојена из породице у току године према узрасту детета, 2016 - 2020.**

Извор: Извештаји ЦСР

Када је реч о поступцима за вршење родитељског права, односно судским споровима у којима се одлучује о правима детета или о правима и дужностима из садржаја родитељског права, 69,5% деце евидентирано је у споровима који се тичу вршења родитељског права (Графикон бр. 43).

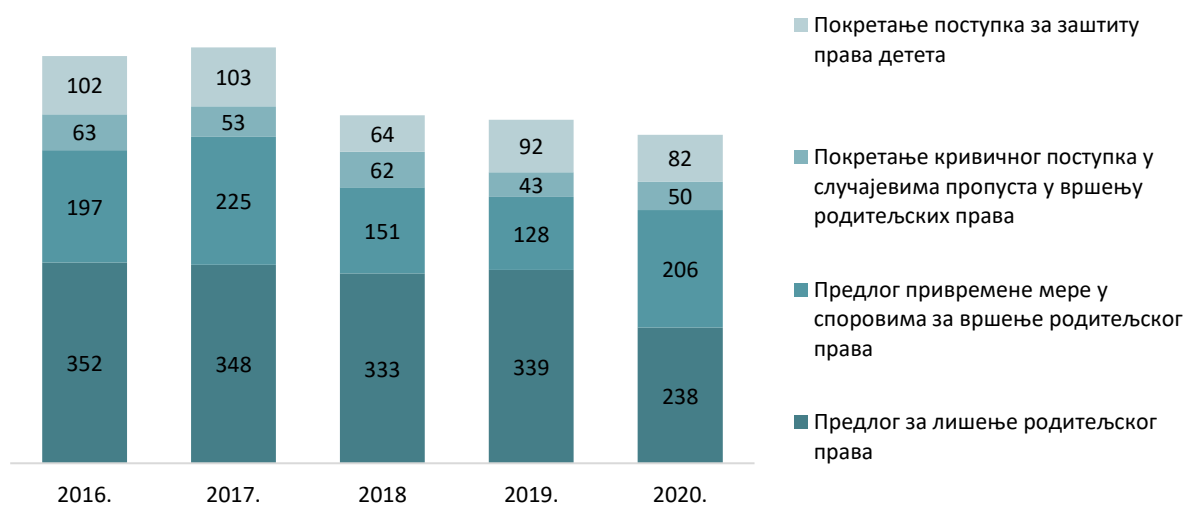
Графикон бр. 43: Деца у споровима у којима се одлучује о правима детета или о правима и дужностима из садржаја родитељског права, 2020. (%)

Извор: Извештаји ЦСР

ЦСР је у 2020. години покренуо 576 поступка пред судом у вези са правима и дужностима из садржаја родитељског права, што је за 19,3% мање у односу на 2016. годину. Међу поступцима најбројнији су предлози за лишење родитељског права са 41,3% и такав тренд присутан је у протеклих пет година (Графикон бр. 44).

Графикон бр. 44: Поступци које је ЦСР покренуо пред судом у вези са правима и дужностима из садржаја родитељског права, 2016 – 2020.

Извор: Извештаји ЦСР

Број покренутих поступака пред судом од стране ЦСР у вези са лишењем родитељског права у 2020. години је 238 и то је за 29,8% мање у односу на претходну годину. Број деце према чијим родитељима је покренут поступак лишења је такође мањи у односу на претходну годину и то за 27,7% и износи 606 поступака (Графикон бр. 45).

Графикон бр. 45: Предлози за лишење родитељског права и деца према чијим родитељима је покренут поступак за лишење родитељског права, 2016 – 2020.

Извор: Извештаји ЦСР

У 2020. години донето је 386 решења о мерама корективног надзора у односу на родитеље, што је 23,7% мање него у току 2019. године. Број деце према чијим родитељима су предузете ове мере смањен је за 24,9% у односу на претходну годину.

5. ЗАКЉУЧАК

Синтетизованим извештајем о раду центара за социјални рад у Србији представљени су подаци о раду ЦСР у периоду од 1. јануара до 31. децембра 2020. године и израђен је у процесу редовног годишњег извештавања о раду установа у систему социјалне заштите. Укупно је достављено и анализирано 170 Извештаја о раду ЦСР.

У години коју је обележила пандемија корона вируса, забележено је смањење примене поступака ЦСР у скоро свим сегментима њихове делатности.

Кретање броја корисника у периоду од претходних десет година показује континуиран тренд повећања до 2018. године, након чега долази до благог смањења броја корисника. Укупан број корисника у 2020. години је смањен за 1,9% у односу на претходну годину, али је у односу на 2011. годину већи за 23,5%.

Тренд повећања броја корисника на евиденцији ЦСР прати тренд смањења броја запослених радника на неодређено време, који је делом последица одлуке Владе РС о увођењу система контроле запошљавања у јавном сектору. На основу уочених неповољних трендова, превасходно односа броја стручних радника и броја корисника, доводи се у питање квалитет услуга и заштите корисника који су у надлежности ЦСР. У складу са тим неодложно је приступити новим мерама политике запошљавања.

Континуирано највише корисника на евиденцији ЦСР припада корисничкој групи материјално угрожених корисника. Проценат ове корисничке групе у 2020. години износи 56,4% код деце, односно 56,2% код пунолетних. Велика заступљеност ове категорије грађана у систему социјалне заштите је у складу са статистичким истраживањима која се баве сиромаштвом. Према последњим доступним подацима из АПД-а проценат становништва у аполутном сиромаштву у РС у 2018. години износио је 7,1%, а чак 24,3% становништва је у ризику од сиромаштва (релативно сиромаштво, EU – SILC).

Број деце под старатељством смањен је за 6% у односу на 2019. годину. Као и претходних година најчешћи разлог примене мера старатељске заштите над децом у 2020. години јесте лишење родитељског права, односно пословне способности, док је највећи удео деце узраста шест до 14 година. Кад је реч о мерама привремене старатељске заштите, доминантан разлог примене је спреченост родитеља да врше родитељску дужност и неадекватно родитељско старање. ЦСР у значајној мери обављају улогу вршиоца дужности старатеља, у 44,8% код старатељске заштите, а у 41,5% код привремене старатељске заштите.

У складу са подацима из претходних година највећи број пунолетних корисника који су под старатељском заштитом припада категорији одраслих корисника. Већина корисника, односно 45% који су под сталном старатељском заштитом живе у дому, док је 39,8% је у сродничким породицама.

Подаци о смештају деце на домском и хранитељском смештају у 2020. години и даље говоре у прилог процесу деинституционализације, која је један од главних циљева реформе система социјалне заштите. У односу на десетогодишњи тренд, број деце на

домском смештају у 2020. години смањен је за 42,8%. Међутим, број деце која се налазе у хранитељским породицама се континуирано повећава, а у 2020. години је повећан за 21,6%.

ЦСР је као орган старатељства у циљу заштите деце и остваривања права на безбедност и сигурност детета, у претходној години издвојио за 19% мање деце него у претходној години, што је највеће смањење у петогодишњем периоду. Удео деце до три године издвојене из породице у 2020. години је 23,6%.

Усвојење као трајни и најпотпунији облик породично правне заштите детета без родитељског старања у последњих десет година знатно варира. У 2020. години је забележено најмање усвојења што је свакако последица ковид пандемије – број усвојене деце у 2020. години је за 28,1% мањи у односу на претходну годину, односно за 55,2% мањи у односу на 2014. годину када је усвојено највише деце. У 2020. години, 13,8% деце усвојено од стране страних држављана.

У 2020. години број пунолетних корисника на смештају у установама социјалне заштите смањен за 9,5% у односу на 2019. годину, иако је у претходним годинама растао.

Изражен десетогодишњи пораст броја пријава насиља захтева додатно истраживање како би се утврдило да ли повећано пријављивање насиља центрима за социјални рад и другим надлежним органима прати и пораст насиља као феномена. У 2020. години број пријава насиља је за 328,5% већи него у 2011. години. Као и претходних година, 54,9% пријава односи се на насиље над одраслима, а у свим старосним категоријама бројније су пријаве насиља над особама женског пола као и претходних година.

Смањење примене поступака у 2020. години забележено је и у области заштите малолетника са проблемима у понашању. Међутим, ако се посматра период од пет година, тај број је увећан за 20,5%. Од укупног броја 62,1% деце је у сукобу са законом, док су код остале деце евидентирани други проблеми у понашању.

Предлози за лишење родитељског права и даље су најбројнији међу поступцима које ЦСР покреће пред судом у вези са правима и дужностима из садржаја родитељског права.

